

Proces-verbaal EU transportkostensubsidie 2020 (aanbesteding KLM via Mediq)

Doel proces-verbaal

De EU wenst dat de aanbestedingen zijn geschied volgens de nationale regelgeving ("de public bodies have complied with the national rules on public procurement"); zie grant agreement No. Echo/ESI/2020/C/020/835247). In dit proces-verbaal wordt aangetoond dat aanbesteding KLM door Mediq ten behoeve van het ministerie van VWS – materieel gezien – is geschied volgens de nationale regelgeving. De aanbestedingen via Mediq dienen op grond van onderstaande Europees aanbesteed te worden

II.10.2 The beneficiary that is a 'contracting authority' within the meaning of Directive 2014/24/EU² or 'contracting entity' within the meaning of Directive 2014/25/EU³ must comply with the applicable national public procurement rules.

The beneficiary must ensure that the conditions applicable to it under Articles II.4, II.5, II.6 and II.9 are also applicable to the contractors.

Financiering door EU

In de grant agreement No. Echo/ESI/2020/C/020/835247 is aangegeven dat:

- The maximum amount of the grant is EUR 7,386,918.76.
- The reimbursement of 16.68% of the eligible costs of the action ("reimbursement of eligible costs"), which are estimated at EUR 44,284,104.20

Hieruit blijkt dat de EU de transportkosten niet volledig financiert maar deels (16,68 % van de ingeschatte kosten).

De (subsidiabele) periode is van: 24 april 2020 t/m 10 september 2020.

Realisatie kosten KLM

Uit de definitieve versie van de Financial Statement ministerie van VWS blijkt dat €25.423.117,23 aan kosten KLM zijn opgenomen. Dat is ruim boven de Europese aanbestedingsgrens.

Ca. 13 mln. is in april en mei gemaakt en 11,5 mln. in juni en 1,6 mln. juli/augustus

Aanbesteding

Deze vliegtransportkosten zijn afzonderlijk aanbesteed (andere transportkosten maakten veelal onderdeel uit van de aanschaf van de persoonlijke beschermingsmiddelen). Bij de aanschaf van luchttransport heeft gezien het spoedeisende karakter geen concurrentiestelling plaatsgevonden (beroep op uitzonderingsgrond dwingende spoed van art 2.32 Aanbestedingswet). Mediq (namens VWS) kan een onderhandelingsprocedure starten zonder voorafgaande aankondiging indien er sprake is van dwingende spoed; een heel bijzondere situatie waarbij het niet mogelijk is een (versnelde) aanbestedingsprocedure te volgen.

1. Het Ministerie van Financiën heeft aangegeven dat de situatie met Corona als zodanig is aan te merken.
2. Ook in de mededeling 22222.4 van Europese Commissie Richtsnoeren van de Europese Commissie betreffende het gebruik van het kader voor overheidsopdrachten in de door de Covid-19-crisis veroorzaakte noodsituatie geeft dit aan.
3. Dwingende spoed blijkt eveneens uit de informatie van de Rijkbrede Commissie Bedrijfsjuridisch Advies (zie bijgevoegde bestanden 3.4.1. CBA-120a advies Corona – aanbestedingsrechtelijke ..." (= uitgangspunten) en "3.4.2. CBA-120 b FAQ Corona – contractuele aspecten .." (pagina 11). Op pagina 11 van het 2de bestand is vermeld:

Art 2.32 Aanbestedingswet biedt de mogelijkheid aan een aanbestedende dienst om de onderhandelingsprocedure zonder aankondiging toe te passen indien;

- a) er strikte noodzaak bestaat*
- b) de termijnen voor een (niet-) openbare aanbesteding wegens dwingende spoed niet in acht kunnen worden genomen, als gevolg van gebeurtenissen die door de aanbestedende dienst niet konden worden voorzien en niet aan de aanbestedende dienst zijn te wijten.*

Bij dwingende spoed moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- *Dwingende spoed waardoor een reguliere (versnelde) procedure niet kan worden uitgevoerd.*
- *Onvoorziene gebeurtenissen die niet aan de aanbestedende dienst te wijten zijn.*
- *Causaal verband tussen beide.*

Deze uitzondering op de aanbestedingsplicht moet restrictief worden uitgelegd. Dat betekent in ieder geval dat:

- 1) Het moet gaan om strikt noodzakelijke opdrachten;*
- 2) De hoeveelheid bestellingen niet groter mag zijn dan noodzakelijk. Mochten er voor langere tijd producten of diensten nodig zijn, dan zou het nu gaan om een overbruggingsovereenkomst om daarnaast voor de langere termijn een aanbestedingsprocedure (eventueel versneld) te voeren;*
- 3) Er een proces-verbaal van de opdrachtverlening moeten worden opgesteld waarin de omstandigheden die van toepassing zijn om deze uitzonderlijke procedure te rechtvaardigen, worden beschreven (art 2.37 jo 2.132 lid 1 onder k Aanbestedingswet)*

Deze procedure kent geen aankondiging, dus moet er achteraf bij de melding van de geplaatste opdracht via TendenNed in het EU-publicatieblad in het formulier 'aankondiging van een gegunde opdracht' gemotiveerd worden waarom deze procedure is gebruikt. De Aanbestedingswet 2012 bepaalt daarnaast dat de aanbestedende dienst op objectieve gronden moet kiezen welk type aanbestedingsprocedure wordt toegepast en welke ondernemers worden toegelaten tot de procedure (artikel 1.4 van de Aanbestedingswet 2012). De keuze voor het toepassen van deze uitzonderingsprocedure moet op verzoek van een ondernemer schriftelijk kunnen worden gemotiveerd.

Als gevolg van de coronacrisis heeft het kabinet in 2020 een aantal ingrijpende maatregelen genomen, in veel gevallen met een spoedeisend en operationeel karakter. Dit heeft grote gevolgen gehad voor de uitvoering door het ministerie van VWS, maar ook voor het daarbij behorende beheer en de financiële verantwoording daarover. Het financieel beheer van de middelen ten behoeve van de bestrijding van de coronacrisis is daarbij onder grote druk komen te staan.

Zoals ook in het rapport van de ADR bij het jaarverslag VWS 2020 staat: "De uitbraak van het coronavirus (verder: COVID-19) heeft Nederland zwaar geraakt. Niet alleen vanwege het aantal besmettingen en doden door het virus, maar ook door alle maatregelen om verdere verspreiding te voorkomen. Vanaf februari 2020 heeft het kabinet maatregelen getroffen om de werkgelegenheid te behouden en de schade voor de samenleving en de economie zoveel mogelijk te beperken. Zeker in het begin van de crisis zijn deze maatregelen onder grote tijdsdruk tot stand gekomen. De maatregelen hebben grote gevolgen voor de maatschappij als geheel en de financiën en bedrijfsvoering van de Rijksoverheid en zeker ook op het beheer en verantwoording van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De focus en snelheid waarmee het ministerie maatregelen heeft moeten treffen, heeft een aanzienlijke impact gehad op de onderbouwing van gemaakte keuzes in de bedrijfsvoering. Ook de kwaliteit van de financiële administratie is sterk onder druk komen te staan door de primaire aandacht voor de uitvoering van de genomen maatregelen.

Door het ontbreken van de benodigde onderbouwing van de gemaakte keuzes is voor een aanzienlijk bedrag de rechtmatigheid van de aangegane verplichtingen, uitgaven en ontvangsten niet vast te stellen. VWS heeft de bedragen en de oorzaken hiervan nader toegelicht in de bedrijfsvoeringsparagraaf."

De 3 voorwaarden voor dwingende spoed (1 Dwingende spoed waardoor een reguliere (versnelde) procedure niet kan worden uitgevoerd. 2 Onvoorziene gebeurtenissen die niet aan de aanbestedende dienst te wijten zijn. 3 Causaal verband tussen beide ligt vast in een proces-verbaal van de opdrachtverlening) zijn in dit proces-verbaal vastgelegd.

In het begin van de coronacrisis (eerste maanden) was sprake van een noodsituatie. Wereldwijd was een enorme vraag naar mondkapjes en het aanbod was zeer beperkt. Mediq schafte namens VWS schafte bij vrijwel iedere leverancier of tussenpersoon mondkapjes aan om het personeel in de zorg en de rest van de Nederlandse bevolking zo snel mogelijk te beschermen. De mondkapjes en andere persoonlijke beschermingsmiddelen moesten ook naar Nederland vervoerd worden en zeer snel gezien de oplopende sterftcijfers.

Gezien het voorgaande is duidelijk dat de Corona pandemie een noodsituatie veroorzaakte waardoor sprake is van dwingende spoed en dat de Corona pandemie te beschouwen is als een onvoorziene gebeurtenis, die niet te verwijten is aan Mediq en/of VWS. Hierdoor was Mediq namens het ministerie van VWS gedwongen om zonder te voldoen aan de Europese aanbestedingsregels persoonlijke beschermingsmiddelen (waaronder mondkapjes) op alle mogelijke manieren aan te schaffen en deze beschermingsmiddelen zo snel mogelijk naar Nederland te transporteren dat wil zeggen via luchttransport.

Mediq heeft geen opdrachten, die niet Europees zijn aanbesteed, aangemeld ter publicatie in het EU publicatieblad. Melding in het EU publicatieblad heeft ten doel om achteraf potentiële EU leveranciers er op te wijzen dat een overheidsaanbesteder gebruik heeft gemaakt van dwingende spoed en dat de potentiële EU leveranciers hier mogelijk actie op kunnen nemen als zij van mening zijn dat hun rechten geschonden zijn. Gezien de enorme vraag naar persoonlijke beschermingsmiddelen inclusief luchttransport en het beperkte aanbod zijn er geen EU aanbieders benadeeld doordat Mediq niet Europees heeft aanbesteed. Duidelijk is ook dat men in o.a. in de EU voor de productie van persoonlijke beschermingsmiddelen zeer afhankelijk was van de Verre Oosten en dus ook vliegvervoer om de beschermingsmiddelen zo snel mogelijk naar Nederland te krijgen.

Navraag ^{5.1.2e} d.d. 24-03-2022

^{5.1.2e} voor Mediq namens VWS ten behoeve van het vervoer van persoonlijke beschermingsmiddelen.

In het zeer hectische begin van de pandemie liepen de vliegprijzen al snel op van de gebruikelijke 175.000 a 225.000 per vlucht op naar 500.00 tot 1.200.00 per vlucht.

Belangrijke argumenten om met KLM te werken waren:

- Zij hadden goede en uitgebreide vliegroutes van en naar de verschillende productielocaties in Azië.
- De KLM was bereid om normale (= pré corona) prijzen te hanteren, terwijl op de markt op dat moment de kosten voor vracht explodeerden vanwege de overbelaste vraag vanuit vele landen.
- Dat KLM überhaupt vloog op dat moment; er was namelijk ook sprake van vliegverboden. Door snel te schakelen met de ambassade in China en te werken met een dubbele bemanning / crew kon een vliegverbod voor KLM voorkomen worden.
- De nood om zeer snel goederen in Nederland te krijgen was zeer hoog, omdat de sterftecijfers enorm opliepen. KLM was één van de zeer weinige partijen die als eerste kon schakelen. Er moest binnen een dag beslist moest worden.
- KLM was bereid om zich flexibel op te stellen om zo snel mogelijk de goederen in de Nederland te krijgen in de pandemie.

^{5.1.2e} gaf aan dat in deze situatie een beroep op dwingende spoed meer dan reëel is; ook stelt hij dat de nationale veiligheid in het geding was.

Treintransport duurde 3 a 5 weken, terwijl boottransport 6 a 9 weken kostte. Dat was in de hectische beginsituatie van de pandemie geen reële optie. Naderhand kon hiertoe wel overgegaan worden.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat de luchttransportkosten terecht vanwege dwingende spoed niet Europees zijn aanbesteed. De onderbouwing van de 3 voorwaarden voor dwingende spoed zijn vastgelegd in dit proces-verbaal.

^{5.1.2e}